

Thomas Watson
A BÚNBÁNAT

Sorozatszerkesztő
BÁLINT ÁGNES
VISKY ANDRÁS

2 puritán
tanítók

THOMAS WATSON

A bűnbánat

KOINÓNIA
Kolozsvár, 2004

A fordítás alapjául szolgáló mű:
Thomas Watson: *The Doctrine of Repentance*
The Banner of Truth Trust, Edinburgh, 1987

Fordította, az előszót írta és jegyzetekkel ellátta
MOLNÁR SÁRA

© KOINÓNIA, 1999
Második kiadás

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
WATSON, THOMAS
A bűnbánat / Thomas Watson; trad.: Molnár Sára.
Kolozsvár: Koinónia, 2004
ISBN 973 8022 92 4
I. Molnár Sára (trad.)
2

Előszó

Kedves olvasó, látva látszik, hogy felesleges előszót írni ehhez a könyvhöz, hiszen Thomas Watson, ez a kiváló puritán teológus megírta már Elöljáró beszédét, melyben megfontolt körülányességgel előadja, hogy Pál apostol is, mikor Festus és Agrippa király előtt védőbeszédbe fogott, illedelmes meghajlással, de hajthatatlan missziós lelkülettel saját megterését mondta el, nem titkolva a király előtt, ő mindenkinek azt prédikálja, hogy: „bánják meg bűneiket és térjenek meg”. „Súlyos, nagyszerű üzenet!” – kiált fel Watson elragadtatással, saját könyve témáját is magasztalva egyben. Pálhoz hasonlóan ő is az Írást magyarázza, a prófétákat, és olyan gonddal fog bele a beszédbe, mintha király előtt állna, de a meggyőzés olyan indulattal, mintha saját élete függene e beszédétől.

ApCsel 26,20

Láthatóan teljes ez a mű, ami mégis hibázhat a megértéshez, az a XVII. század óta eltelt idő. Hadd szóljunk közbe, a szerző munkamódszerét követve, elmondva „mindazt, ami eszköz vagy segítség lehet” e szöveg olvasásakor.

Az olvasót szólítja meg könyve indításaképpen,

kifogástalan figyelemmel és tisztelettel. Ez a Levél az olvasóhoz több okból sem pusztán retorikai fogás. Egyrészt szókimondó egyenességével, keménységével ellenére van mindenféle kedvcsináló udvariaskodásnak – elvárásai vannak: nem akárkinek ír, hanem keresztyéneknek, mi több, szenteknek, akik életében a hit és a bűnbánat alapvető kegyelem kell hogy legyen, és már az első oldalakon felszólítja az olvasót, hogy alázza meg magát, bánkódjon és sírjon a bűnei felett. Ez a hangnem mondhatni alaptónusa az egész könyvnek. Nem titkolja, úgy kívánja megcélozni olvasót, hogy egynémely bűnüket halálra sebezze, saját lelkük boldogsága érdekében.

Másrészt meg nem csupán a Levél, hanem a szöveg egésze megszólítás – prédikációs hangvételű, mely eleve hallgatóságot feltételez, és kinyilatkoztatásai, néhol patetikus, mégis megdöbbentően személyes felkiáltásai, a sok „Ó, bárcsak...” kezdetű mondat megannyi kétségbeesett szólózkodás. Ezek a szavakba alig foglalható sóhajtások a közönség olyan meggyőződéséről, személyesség olyan megmutatásáról szólnak, mely az elkövetkező évszázadok protestáns hagyományában fölöttébb ritka.

Érvelése sodor, magával ragad, gondolatvezetése az indulat ellenére is ragyogóan tiszta és következetes. Akkor is, ha tudományos adatait meghaladta már az idő: például, mikor a bűnbánat egyik akadályáról, a közönyös, lusta természetről ír, az alábbi példával illusztrálja: „Mondják, hogy ha a krokodil nyitott szájával alszik, az indiai patkány bemegy a gyomrába, és megeszi a belsőseit. Az embert is így falják fel bűnei, míg nyugodtan alszik.” A krokodil ugyan nyitott szájával nem alszik, a legendás lustaság

azonban mindennél jobban példásza a bűnös ember tehetetlenségét. Vagy egy római szerzőt említ, Aelianust, aki szerint a keselyű megbetegszik az illatszerekkel. Ugyanígy betegszik meg a lélek is – mondja Watson – Isten kegyelmének illatától. Vannak nagyon találó, szemléletes állat-illusztrációk is: „A skorpió farkában hordja mérgét, a rágalmazó a nyelvében. Szavai mélyre hatolnak, akár csak a tarajos sül tüskéi.” Vagy: „A viperát ha megütik, kibocsátja mérgét; így ha Isten botja ér bennünket, kiköpjük a bűn mérgét.” „A bűn, akár csak Kirke varázsitala, az embert barommmá változtatja.” De felsorolja a rókát, a farkast, a vadszamarat, meg a disznót is, melyekhez hasonló a bűnös ember, bibliai idézetekkel támasztva alá ítéletei igazságát.

Nem célja a tudományosság, ezek a példák, akár csak Ezópus fabulái, nevelő célszerűek, a meggyőzés eszközei kívánnak lenni. Mégsem csak azok: adatai pontatlansága, túlzásai mai szemmel kedves bohózkodásnak tűnhet, mely ellensúlyozza a könyvbeli doktrínák célszerűségét. Bele-belefeledkezik történeteibe, jó humorral, tróvi és prédikatori rátermettséggel ecseteli a bűn szörnyűségét, Isten kegyelmének nagyszerű voltát.

Ítéletes beszéd és boldogságról szóló irat egyszerre, de sem az ítélet, sem az üdvösség nem pusztán doktrína: életszerűen ír róluk úgyannyira, hogy megélevednek, történetekké változnak, melyekbe folyamatosan invitálja az olvasót, hogy lépjen be és döntson élete felől. (Lássunk munkához – mondja Watson könyve utolsó lapján, mintha a megírás nem munka lett volna, egy pillanatra sem tévesztvén szem elől, hogy a tan lényege a cselekedet.)

Hogy súlyosbítsa a döntést, Watson puritán kérlelhetlenséggel hajtogatja, hogy nemcsak saját sorsáért felelős az ember: „Saját gyarlóságaink mellett a föld siralmas állapota is könnyeinkért kiált. Nem vesztetünk-e túl sokat a hajdani hírnévből, tiszteletből?... Ó, bárcsak ne pihenne síró szemünk!” Fontos momentum ez, hiszen a puritán szerzők az egyénit és a közéletit, az egyházit és a világot nem választják szét: olyan korban írják munkáikat, mikor a hittérítésnek látható módon van bevett közéleti gyakorlata és műfaja is. A kegyesség – hitük szerint – nem magánügy, melyről hallgatni kell, hanem történelemformáló erő. Az Encyclopedia Britannica szerint a puritanizmus „hősies próbálkozás volt, hogy saját életstílusukat nemzeti példává tegyék”, hogy az egyház reformja révén a társadalmat is megváltoztassák. Watson is konkrétan utal Anglia elveszett állapotára – Sodomához hasonlítja, majd említi a pestist meg a londoni tűzvészt, melyek Isten ítélete a nemzet bűneiért. Azonban ez az ítélet is a bűnbánatért van: „Anglia szigete két óceánnal van körülzárva: egyik a víz óceánja, másik a gonoszságé. Ó, vajha körülfogná egy harmadik is, a bűnbánó könnyek óceánja!”

A sírás, a könnyek alapmotívum ebben a könyvben. Az őszinte bűnbánat könnyei a mártírok vérével egyenértékű. Az emberi erőfeszítés és áldozat fokmérője, az igaz bűnbánat, a megtöretés szimbóluma: „Megtisztítanak a bűntől, és kioltják Isten haragját.” „A könnyek sós víze megöli a lelkiismeret férgét.” „A szem látásra és sírásra van. Először látni kell a bűnt, hogy sírni tudjunk érte.” Igen sok, és igen kevés is. Sok, mert a legtöbb, amit az ember a bűne-

ért tehet, kevés, mert legalább annyi a bűne, ahány könnyet bír ejteni értük. A filozófusok szerint – mondja a szerző – négy tulajdonsága van a könnyeknek: nedvesek, sósak, forróak és keserűek. A bűnbánó könnyeknek azonban van egy ötödik tulajdonságuk is, az, hogy édesek, mert Isten „tömlőjébe” hullanak, és nagy a jutalma ezeknek a könnyeknek. „Bánkódjon az ember a bűneiért, és örvendezzen a bánata fölött” – idézi Augustinust. Az ószövetségi rézmedencének is, melyben Áron és fiai mosakodtak, hogy meg ne haljanak, kettős újszövetségi értelme van: Krisztus vérével teli medence, melyben hit által merítkezünk meg, illetve könnyeink medencéje, melyben bűnbánat által.

Zsolt 56,9

2Móz 30,18

Egy zsoltár-részlettel fejezi be munkáját: „Aki vetőmagját sírva emelve megy tova, vigadozással jő elő, kevésit emelve”, mondván, hogy ez a mondat összefoglalja, amit eddig leírt. Hite szerinti ígéret és Istentől való ajándék a sírás meg a vigadozás is, melyek a bűnbánatban azonosak, hiszen a „megbán” szó héber eredetije ezt is jelenti: „vigasztalódni”. A vetés meg az aratás az ember kemény munkája: „A világ nem a miénk citra pulverem (munka és szorgalom nélkül), így akarnánk mégis elérni azt, ami ennél sokkal kiválóbb? A restség a lélek rákfeneje.” A köztes idő a várakozásé, melyben Isten kegyelme növekedésre válthatja az ember fáradozását. A vetőmag a mennyei kegyelem ajándéka – Ige, hit, bűnbánat.

Zsolt 126,6

A könyv szerkezetében, gondolati struktúrában is mindvégig ezt a kettőséget mutatja: a bűnbánat Isten ajándéka és az ember verejtékes munkája egyszerre, hit és értelem, bizalom és belátás, szeretet és

tudás, melyek – győz meg a szerző – egymásnak nem ellentétei, sőt, nem sokat ér egyik a másik nélkül: „A vallásos rendelkezések szekere nem visz minket a mennybe, hacsak Isten Lelke nem csatlakozik ehhez a szerkezhez.” „Akkor hagyjuk el igazán a bűnt, ha a bűn cselekvése azért szűnik meg, mert a kegyelem forrása beáramlik életünkbe, ahogyan a sötét is eltűnik, ha beáramlik a fény.” Vagy: „A büntudat épp elég ahhoz, hogy félelmet tápláljon. A bűnbánatot azonban a kegyelem ismerete táplálja. Ha a fájdalom és gyötrellem elég lenne a bűnbánathoz, akkor a pokol kárhozottai lennének a legtökéletesebb bűnbánók, hisz ők gyöttrődnek a leginkább. A bűnbánat a szűz megváltozásán múlik... Ha egy lélekben nem dereng a hit, bánata nem az alázaté, hanem a kétségbeesésé.”

Az igazi ellentét igaz és hamis bűnbánat, őszinte és képmutató szűz, töredelmes és megátalkodott állapot között van: „Az ember lehet szomorú anélkül, hogy a bűneit bánná, ahogy a tolvaj is bánkódik, amikor elkapják, nem azért mert lopott, hanem mert meg kell fizetnie a büntetést.” A képmutató pedig olyan, mint „rothadt pillér, szépen bearanyozva”. Éles szemét semmi nem kerülheti el. A tisztességes embernek, a keresztyénnek is ugyanúgy szüksége van bűnbánatra, mint a hírhedt bűnözőnek, akire ujjal mutogat: „a tisztességes embernek kifogástalan lámpája van, de hiányzik belőle a kegyelem olaja”; illetve: „szomorú, hogy a templomi kötelességek szűzpadot jelentenek a a gögnek”. A bűnbánat az egyetlen deszka, mely megmaradt nekünk a megváltáshoz, miután „Ádámban mindannyian hajótörést szenvedtünk”. A „kegyelem alapköve” ez, melyet az evangélium hirdet először, szemben a törvénnyel.

Kijelentéseit tanúk sora erősíti meg az első oldaltól az utolsóig. A tanúk állítása a könyv megírásának alapmozzanata, a szentek közösségét teszi jelenvalóvá, a spirituális hagyományt, melyet magáénak vall, miközben ostromozó radikalizmussal fordul szembe mindenféle megkövesedett epizkopalizmussal. Hogy kik ezek a tanúk? Pál, az apostolok, az ószövetségi próféták, Augustinus, Ambrosius, Aquinói Tamás, Chrysostomus, Luther, Nagy Bazileiosz, Nazianzoszi Szent Gergely, a mártírok.

Különösen szép példája a szembefordulás általi megtisztításnak és megőrzésnek, mikor „szükséges figyelmeztetésképpen” elmondja, hogy a pápisták ugyan szentségnek tartják a bűnbánatot, mi több, személyes érdemnek, ennek azonban nincs alapja, mert Krisztus nem tartotta annak, Watson mégis tisztelettel emlékezik meg a latin és görög egyházatyákról, akik nem tévedtek, mikor az „áldozat kövérjének” (Szent Gergely), „a lélek orvosságának” (Nagy Bazileiosz), „az angyalok borának” (Bernát) nevezték a bűnbánatot.

A bűnbánatról szóló könyv képes beszéde, meg nem alkuvó keménysége jelzi, hogy nem csak a tanok tisztaságának védelmében született, nem csupán a bűnbánat rendszeres teóriája és alkalmazása, megtéréshez való útmutató, bár ebben sem találhatnánk hibát, hanem történet egy olyan korról, olyan emberekről, akiknek hite és erkölcsi felelőssége valóságos jelenlétre váltotta az isteni ígéretet: „...hitték, hogy az időszámítás újrazedődik, történelemben, vallásban új korszak indul, a bibliai ígéret valóra válik.” (Ruland – Bradbury: Az amerikai irodalom története. 1991. Bp. 27. o.) Az első keresztyén polgári

demokráciák korszaka ez, melyek puritán alapítványok, hiszen a demokrácia a puritanizmussal egy tőről fakad, ez pedig a személyes erkölcsi tudat, a kötelesség és felelősség érzete, „a bűn felismerése, és a bűnbánó ember vágyakozása a bocsánatra. Egyetlen ember sem kerülheti el, ha felnőtté válik, ezt a tapasztalatot”. (Ralph Barton Perry: Puritanism and Democracy. Harper Row Publishers. 1964. New York. 627–628. o.)

MOLNÁR SÁRA

Levél az olvasóhoz

Keresztyén Olvasó!

Két nagy kegyelmi ajándék van, ami egy szentnek alapvető ebben az életben, a hit és a bűnbánat. Ez az a két szárny, melyekkel a menny felé röpköd. A hit és a bűnbánat táplálják a lelki életet, ahogy a meleg és a gyökér nedvessége a természetet. A bűnbánat az az ajándék, amelyről most beszélni fogok.

Chrysostomus ezt találta a legjobb témának prédikációjához, amikor Arcadius császár előtt beszélt. Augustinus meg azt kérte, hogy a bűnbánó zsoldárok előtte legyenek, amikor az ágyában fekszik, és gyakran tanulmányozta őket könyvek között. A bűnbánat soha nem múlja divatját: oly gyakran élünk vele, mint a mesterember a szerszámaival vagy a katona a fegyverével. Ha nem tévedek, a gyakorlati útmutatás fontosabb a mai korban a hitvitánál vagy az elvi meggyőzésnél.

Először azt gondoltam, hogy fiókomba zárom ezeket a meditációkat, de látva, hogy nagy jelen-

tőségük van kritikus helyzetünkben, megmásítottam korábbi döntésemet, és íme felfedem őket a bíráló tekintetek előtt.

A bűnbánat megtisztít; ne félj ennek a gyógyszernek a hatásától. Sújts le a lelkedre, mondta Chrysostomus, sújts le rá; a haláltól szabadul meg e csapás által. Milyen jó lenne, ha mélyebben megindulnánk a bűnön, ha szemeink valóban könnyben úsznának. Tisztán láthatjuk Isten Lelkét, amint a bűnbánat vizén jár, mely nyugtalan ugyan, de tiszta. A könnyek megtisztítanak a bűntől, és kioltják Isten haragját. A bűnbánat a kegyesség ápolója, a kegyelem szerzője. Minél több bánatban és lelki zaklatottságban van részünk megtérésünk-
kor, annál kevesebb lesz később.

Zsolt 56,9

Keresztyének, miért bántódtok egyéb dolgokon, és nem a bűnön? A világiakért hullatott könnyek a földre esnek, a szent könnyek azonban tömlőbe gyűjtetnek. Ne tartsátok a szent sírást fölöslegesnek. Tertullianus úgy vélte, nem is született egyébre, csak bűnbánatra. Ha nem fullad könnyekbe a bűn, a lélek ég el. Ne mondjátok, hogy a megbánás nehéz. A kitűnő dolgok megérdemlik a fáradságot. Hát nem ássa ki az ember a földből, bár beleizzad, az aranyat? Jobb mennybe jutni sok fáradsággal, mint gond nélkül a pokolba. Mit nem adnának a kárhozottak, hogy Isten elküldje követét hozzájuk, aki kegyelmet hirdet bűnbánatukért! Micsoda jajkiáltásokkal és sóhajokkal ostromolnák az eget! Micsoda könnypatakok áradnak a szemükből! De túl késő már. Ezek a könnyek csak a saját bolondságuk elsíratására vannak immár, bocsánatot nem sze-

reznek. Ó, bárcsak megbékülnénk Istennel, míg a síron innen vagyunk! Lehet, hogy a holnap halálunk napja lesz: legyen hát a mai a megbánás napja. A szentek példáját kellene hogy kövessük, akik megkeseredtek lelkükben, feláldozták testi vágyaikat, és zsákruhába öltöztek a fehér ruha reményében. Péter könnyekkel keresztelte magát; az istenfélő Paula, akiről Jeromos ír, mint a paradicsom madara kesergett és porig alázza magát a bűnért.

Saját gyarlóságaink mellett a föld siralmas állapota is könnyeinkért kiált. Nem vesztettünk-e túl sokat a hajdani hírnévből, tiszteletből? Volt idő, amikor fejedelemisszony voltunk a tartományok között, a többi nemzetek kévéi pedig meghajoltak kévénk előtt Isten akaratából, de nem szállt-e el azóta dicsőségünk, mint a madár? El sem tudjuk mondani, milyen súlyos veszteségeink vannak még. A fekete, visszataszító gőzök felemelkedtek: attól kell félnünk, hogy hangos mennykőcsapások következnek ránk. Hát vajon nem kellene mindez magunkhoz térítsen, felkeltve bennünk az alázat lelkét? Talán aludni fogunk az árboc tetején, míg az ég minden sarkából fújnak a szelek? Ó, bárcsak ne pihenne síró szemünk!

JSir 1,1

1Móz 37,7

H6s 9,11

Péld 23,34

JSir 2,18

Nem bocsátok előre egyebet a bevezetőben, csupán annyit még, hogy Isten adja áldását erre a könyvre, és úgy irányítsa a nyilat, hogy bár vaktában van kilőve, elérje a célját, és egynémely bűnt halálra sebezzen. Ez legforróbb imája annak, aki lelked boldogságát szívből kívánja,

THOMAS WATSON

1668. május 25.

Elöljáró beszéd

Szent Pál a Cselekedetek könyvének 26. részében védőbeszédet mond Festus és Agrippa király előtt, amikor Tertullus azzal vádolja, hogy zendülést kelt a nép között: „Mi ugyanis úgy találtuk, hogy ez veszedelmes ember, és hasonlást támaszt...”

ApCsel 24,5

Pál jó szónoknak bizonyul. Először kézmozdulatával hódol a királynak (1): előrenyújtja kezét a szónokok szokása szerint; majd beszédmódjával (2): „Agrippa király! Boldognak tartom magamat, hogy mindazok felől, amikkel a zsidóktól vádoltatom, teelőtted fogok védekezni e mai napon.”

ApCsel 26,2

Pál ezután három dologról beszél olyan meggyőző ékesszólással, hogy Agrippa király csaknem keresztyénné lesz:

(1) Elmondja, milyen életmódot folytatott megtérése előtt: „...én a mi vallásunknak legszigorúbb felekezete szerint éltem mint farizeus”. Ez idő alatt a hagyományért buzgólkodott és hamis buzgóságának tüze olyan erős volt, hogy

ApCsel 26,5

mindenkit megégetett, aki útjában állt: „a szentek közül én sokat börtönbe vetettem”.

ApCsel 26,10

(2) Elmondja megtérése történetét: „Délben látám az úton, király, hogy mennyből a napnak fényességét meghaladó világosság sugárzott körül.” Ez a fény Krisztus megdicsőült testéből ragyogott. „Hallék szózatot, mely énhozzám szól és ezt mondja vala zsidó nyelven: Saul, Saul, mit kergetsz engem?” Mivel a test szenvedett, a fej a mennyben feljajdult. Pál annyira megrémült a fényességtől és ettől a hangtól, hogy leesett a földre: „Én pedig mondek: Kicsoda vagy, Uram? Ő pedig monda: Én vagyok Jézus, akit te kergetsz.” Pált önmagától fosztották meg ebben a pillanatban: önnön igazságáról való meggyőződése megsemmisült, és az örök életbe vetett reményét ezután egyedül Krisztus igazságára alapozta.

ApCsel 26,13

ApCsel 26,14.15

(3) Beszél arról, hogyan él megtérése után. Ő, aki korábban üldöző volt, most prédikátor lett: „De kelj fel, és állj lábaidra: mert azért jelentem meg néked, hogy téged szolgálva és biznysággá rendeljelek azokban, amiket láttál...” Miután Pál, a „választott edény” megformáltatott az üdvösségre, munkálkodni kezdett, hogy ugyanannyi jót tegyen, mint amennyi fájdalmat okozott előtte. Korábban halálra üldözte a szenteket, azután meg életet hirdetett a bűnösöknek. Isten először a zsidókhöz küldte Damaszkuszba, később azonban a pogányokra is kiterjesztette küldetését. Azt az üzenetet prédikálta, „hogy bánják meg bűneiket, és térjenek meg az Istenhez, a megtéréshez méltó cselekedeteket cselekedvén”. Súlyos, nagyszerű üzenet!

ApCsel 26,16

ApCsel 26,20

Nem fogok senkivel vitázni arról, hogy hit vagy bűnbánat adatik először. Kétségtelen, hogy a bűnbánat mutatkozik először a hívő életében, én mégis azt gondolom, hogy a hit magvai szórának el hamarabb a szívben. Ugyanúgy, mint amikor az égő gyertyát beviszik a szobába, és a fény látszik először, holott a gyertya volt előbb, nem a fény. A bűnbánat gyümölcseit látjuk mi is először, ám a hit csfái hamarabb ott voltak.

Mi késztet engem arra, hogy azt gondoljam, a hit magként már a bűnbánat előtt jelen van? Az, hogy mivel a megbánás kegyelem, csak élők gyakorolhatják. És hogyan élhetne a lélek hacsak nem hit által? „Az igaz ember pedig hitből él.” Először a hit magjai kell tehát ott legyenek a bűnbánó szívében, másként halott volna, a bűnbánata pedig értéktelen.

Akár a hit, akár a megbánás adatik először, biztosan tudom, a bűnbánatnak akkora jelentősége van, hogy nélküle nincs megváltás. Miután Pál hajótörést szenvedett, deszkákon, az összetört hajó darabjain úszott ki a partra. Ádámban mindannyian hajótörést szenvedtünk, és a bűnbánat az egyetlen deszka, ami megmaradt a hajótörés után, hogy eljussunk rajta az örökéletre.

Nagy és szent felelőssége a keresztyéneknek, hogy megbánják bűneiket és Istenhez forduljanak. „Térjete meg, mert elközelített a mennyeknek országa.” „Bánjátok meg azért és térjete meg, hogy eltöröltessenek a ti bűneitek.” „Térjete meg azért ezen gonoszságodból.” Három tanú szájából is megerősítették ez az igazság.

A bűnbánat a kegyelem alapköve: „nem ra-

kosgatván le újra alapját a... megtérésnek”. Bár-
melyik vallás, mely nem erre az alapra épül,
szükségképpen összeomlik. Zsid 6,1

A bűnbánat olyan kegyelem, melyet először az evangélium hirdet. Vannak, akik úgy gondolják, hogy ez már a törvényben is adott, pedig valójában Krisztussal kezdődik, aki első beszédét így kezdte: „Térjete meg.” És a búcsúszavai, melyeket hátrahagyott mennybemenetele előtt, ezek voltak: „És prédikáltatni az Ő nevében a megtérésnek...” Az apostolok mindannyian ezen az úton indultak el: „Kimenvén azért prédikálják vala, hogy az emberek térjenek meg.” Mc 4,17

A bűnbánat tisztán evangéliumi kegyelem. A cselekedetek törvénye nem ismerte el a bűnbánatot: a vétkező halállal lakolt. A bűnbánat az evangéliumban jelent meg először. Krisztus az ő vére árán megváltotta a megtérő bűnösöket. A törvény személy szerint mindenkitől tökéletes és folytonos engedelmességet követelt, és átok alatt volt mindaz, aki nem tudta ezt teljesíteni: „Átkozott minden, aki meg nem marad mindazokban, amik megfrattak a törvény könyvében, hogy azokat cselekedje.” Nem azt mondja, hogy aki nem engedelmeskedett a törvénynek, bánja meg bűnét, hanem azt, hogy legyen átkozott. A bűnbánat tehát olyan tanítás, melyet csupán az evangélium fedett fel. Gal 3,10

Hogyan formáltatik a bűnbánat? A következőképpen:

1. *Részben az Ige által.* „Ezeket pedig mikor hallották, szívökben megkeseredének.” A hirdetett Ige a gépezet, mely által Isten a bűnbána- ApCsel 2,37

Zsid 10,38

ApCsel 27,44

Mt 3,2

ApCsel 3,19

ApCsel 8,22

Jer 23,29 tot szerzi. Sziklazúzó pörölyhöz és tűzhöz hasonló: az első összetör, a második meglágyítja a szívet. Milyen nagy áldás, hogy hirdettetik az Ige, melynek ekkora ereje van! És milyen nehéz lesz megmenekülni a pokolból azoknak, akik kioltják ezt a mennyei fényt!

ApCsel 10,44 2. *A Lélek által.* A lelkészek olyanok, mint az orgona sípjai. A Szentlélek lélegzik bennük, ez teszi beszédüket hatásossá: „Mikor még szóla Péter ez igéket, leszálla a Szentlélek mindazokra, akik hallgatják vala e beszédet.” A Lélek, melyről szólunk, megvilágosít, és megtérésre indít. Amikor megérint egy szívet, könnyekre fakad az: „A Dávid házára és a Jeruzsálem lakosaira pedig kiöntöm a kegyelemnek és könyörületes-ségnek lelkét... és reám tekintenek, akit átszegtek, és siratják őt.” Érdekes megfigyelni, hogy a szavak milyen különböző hatással vannak az emberekre. Néhányan olyanok az igehirdetésen, mint Jónás: meglágyul a szívéük, és könnyeket hullatnak. Másokat csak annyira érint meg, mint a süket embert a zene. Van, aki szépen növekszik az Ige által, van, aki kevésbé. Ugyanaz a föld, mely megédesíti a szőlőt, keserűvé teszi az ürömmöt. Mi lehet az oka, hogy ennyire különböző az Ige hatása? Bizonyára az, hogy Isten Lelke az egyik ember lelkiismeretéhez eljuttatja az Igét, a másikéhoz nem. Van, aki kenetet kap a Szenttől, van, aki nem. Imádkozzatok, hogy hulljon harmat is a mannával, jöjjön a Lélek is az Igével együtt. A vallásos rendelkezések szekere nem visz minket a mennybe, hacsak Isten Lelke nem csatlakozik ehhez a szekérhez.

Zak 12,10

1Jn 2,20

ApCsel 8,29

Hamis bűnbánat

Hogy meglássuk, milyen az igazi bűnbánat, először bemutatom, milyen a hamis. Néhány csapdája is van a bűnbánatnak, ezért mondta Augustinus, hogy „a bűnbánat kárhoztat sokakat”, értvén ezt a hamis bűnbánatra. Könnyen becsaphatja magát az ember a hamis bűnbánattal.

1. *A bűnbánat első csapdája a törvény kényszere.* Tegyük fel, hogy egy ember mélyre süllyed a bűnben, míg végül Isten foglyul ejti, megmutatva, milyen kétségbeejtő kockázatot vállalt, ő pedig gyötrődni kezd. Egy idő után azonban elül a lelkiismeret vihara, s az ember megnyugszik, megállapítva, hogy ő igaz bűnbánó, mert némi keserűséget érzett a bűn miatt. Ne csapjátok be magatokat: ez nem bűnbánat. Akháb és Júdás is gyötrődtek magukban. Egy dolog megfélemlített bűnösnek lenni, de teljesen más bántó bűnösnek lenni. A bűntudat épp elég ahhoz, hogy félelmet tápláljon. A bűnbánatot azonban a kegyelem ismerete táplálja. Ha fájdalom és gyötrelem elég lenne a bűnbánathoz, akkor a pokol kárhoztottai lennének a legtökéletesebb bűnbánók,

hisz ők gyötrődnek a leginkább. A bűnbánat a szív megváltozásán múlik. De lehet benne félelem a szív legcsekélyebb változása nélkül is.

2. *A bűnbánat másik csapdája a fogadalom, hogy nem vétkezünk többet.* Egy ember szilárdan elhatározhatja, és fogadalmat tehet, hogy nem vétkezik többé, mégsem lesz igaz bűnbánó. „...azt mondtad: Nem fogok vétkezni.”¹ Íme egy elhátározás; de lám csak mi következik utána: „minden magas halmon és minden lombos fa alatt bujkálsz vala te, mint egy parázna”. Az ünnepélyes fogadalom ellenére Izrael bújócskázik Istennel, és a maga bálványai után szalad. Tapasztalatból tudjuk, milyen fogadalmakat tesz az ember a betegágyon, arra az esetre, ha Isten meggyógyítaná, pedig ugyanolyan rossz, mint előtte volt. Szíve a régi, csupán a kisértés új.

A bűnnel szembeni fogadalom fakadhat:

(1) A jelen pillanat végletességéből; nem azért, mert bűn a bűn, hanem mert fájdalmas. Ez a fogadalom hamar szertefoszlik.

(2) Félelemből valami eljövendő rossztól. A halál, a pokol előérzete is lehet ez: „És látám, és ímé egy sárga színű ló; és aki rajta üle, annak a neve halál, és a pokol követi vala azt.” Mit nem lenne meg a bűnös, mire nem esküdne, ha tudja, hogy meghal és ítélőszék elé kell hogy álljon? A halálos ágyon tett fogadalmat az önszeretet táplálja, később meg győzedelmeskedik fölötte a bűn szeretete. Ne bízzatok a szenvedélyes fogadalmakban; vihar váltja ki, és a viharral együtt múlik el.

¹ Az idézet a King James Version (1611) angol bibliafordításból való.

3. *A bűnbánat harmadik csapdája a bűnös utak elhagyása.* Nagy dolog, én is tanúsítom, elhagyni a bűnt. Olyan kedves a bűn az embernek, hogy inkább a gyermekétől válik meg, mint a bujaságtól: „Elsőszülottemet adjam-é vétkemért, vagy méhem gyümölcsét lelkemnek bűnéért?” A bűntől azonban bűnbánat nélkül is meg lehet válni.

Mik 6,7

(1) Az ember megválhat néhány bűnétől, miközben más bűnöket megtart. Heródes is sok reformot hozott uralkodása idején, a vérfertőzés bűnét azonban nem tudta elhagyni.

(2) El lehet hagyni egy régi bűnt az új élvezetéért, ahogy az öreg szolgát is elküldik, ha újat hívnak. A bűnnek nem elhagyása, csupán cserélgéte ez. A bűn változik meg, nem a szív. Aki tékozló volt fiatalon, uzsorás lesz öregkorára. A rabszolgát eladják a zsidónak; a zsidó eladja a töröknek. Az úr megváltozott, de a rabszolga szolga maradt. Ugyanígy cserélgetheti az ember egyik bűnt a másikkal, ám ettől még bűnös marad.

(3) Egy bűnt el lehet hagyni óvatosságból, és nem a kegyelem erejéből. Belátja az ember, hogy bár örömet leli bűnében, az érdekeit nem szolgálja. Elrontja a hitelét, aláássa az egészségét, felemészti a vagyonát. Ezért elhagyja a bűnét megfontolásból.

Akkor hagyjuk el igazán a bűnt, ha a bűn cselekvése azért szűnik meg, mert a kegyelem forrása beáramlik életünkbe, ahogyan a sötét is eltűnik, ha beáramlik a fény.

Az igaz bűnbánat természete (1)

A következőkben bemutatom, milyen az evangéliumi bűnbánat. A bűnbánat Isten Lelkének ajándéka, mely által a bűnös alázatra jut bensejében, és kívül élő láthatóan megújul. További kiegészítésként tudni kell, hogy a bűnbánat lelki gyógyszer, melynek hat sajátos összetevője van:

1. A bűn meglátása
2. Bánkódás a bűn fölött
3. A bűn megvallása
4. Szégyenkezés a bűn miatt
5. A bűn gyűlölete
6. A bűn elhagyása

Ha egy is kimarad ezek közül, a bűnbánat elveszíti hatékonyságát.

1. A BŰN MEGLÁTÁSA

Krisztus gyógyításainak első mozzanata a szemek megnyitása volt. Ez a döntő mozzanat jelenik meg a tékozló fiú bűnbánatában is: „Mikor aztán magába szállt...” Nem tudta egyébnek látni magát, csak bűnösnek. Mielőtt az ember Krisztushoz jönne, először magához kell (meg)-

térnie. Salamon, a bűnbánatról szólva, ezt tartja a legelső lépésnek: „És eszökre térnek.” Az ember először fel kell hogy ismerje és tudatosítsa, mi a bűne, éreznie kell szíve keserűségét, mielőtt megfelelően megalázkodhatna érte. Isten első teremtménye a fény. Ugyanígy a bűnbánó számára első dolog a megvilágosodás: „most pedig világosság [vagytok] az Úrban”. A szem látásra és sírásra van. Először látni kell a bűnt, hogy sírni tudjunk érte.

1Klr 8,47

Ef 5,8

Ebből könnyű következtetni, hogy ahol nem látják a bűnt, ott nem is bánhatják. Sokan vannak, akik sikerrel kémlelik mások hibáit, míg magukban egyet sem látnak. Hangoztatják, hogy nekik jó szívük van. Nem különös, hogy két ember élhet együtt, ehetnek és ihatnak együtt, és mégsem ismerik egymást? Így van a bűnös is: teste és lelke együtt él, együtt működnek, ő mégsem ismeri magát. Nem ismeri sem a saját szívét, sem azt, hogy milyen poklot hordoz magában. A lepel alatt eltorzult arc rejtőzik. Az emberek tudatlansággal és önszeretettel vannak elfátyolozva; ezért nem látják, milyen rút a lelkük. Azt teszi velük az ördög, amit a sólyommal az idomár: megvakítja, majd csuklyával a fejükön viszi a pokolba őket. „Fegyver... a jobb szemére.” Az emberek többé-kevésbé tisztán látnak a világ dolgaiban, de lelki szemük vaksággal van sújtva. Nem látnak rosszat a bűnben – a fegyver a jobb szemükön van.

Zak 11,17

2. BÁNKÓDÁS A BŰN FÖLÖTT

Zsolt 38,19 „...*bánkódom vétkem miatt*”

Ambrosius a lélek keserűségét nevezi bánatnak. A „bánkódni” szó héber megfelelője azt jelenti: „olyan a lélek, mintha keresztre lenne feszítve”. Ez történik az igazi bűnbánatban: „...és reám tekintenek, akit átszegeztek, és siratják őt”, mintha valóban éreznék a kereszt szögeit, amint testükbe fúródnak. Ahogyan egy asszony sem szülhet fájdalmak nélkül, ugyanúgy nem lehet bűnbánat sem gyötrelmek nélkül. Gyanús a hite annak, aki kételkedés nélkül hisz; ugyanígy gyanús, aki keserűség nélkül bánja meg a bűneit.

Lk 7,38 A mártírok vérüket ontották Krisztusért, a bűnbánók könnyeket ontanak: „És megállván hátul az Ő lábainál sírva.” Figyeljétek csak, hogyan működik ez a lombik: az asszony szívének keserűsége a szeméből buggyant ki. A rézmedencének is, melyet a papok mosakodásra használtak, kettős jelentése van: egyrészt a Krisztus vérével teli medencét jelképezi, melyben hit által kell megmosakodnunk, másrészt a könnyek medencéjét, melyben a bűnbánat által kell megtisztulnunk. Az igaz bűnbánó azon fáradozik, hogy szívét keserűvé tegye. Áldja Istent, ha sírni tud; örül az esős napoknak, mert tudja, a bűnbánat könnyei ezek, melyeket nem kell majd megbánnia. Bár a bánat kenyerének keserű az íze, megerősíti a szívet.

Zsolt 104,15

2Kor 7,10

Zsolt 51,19

A bűnért való szomorúság nem felszínes, hanem szent gyötrelmek. A Szentírás töredelmes szívnek és a szív megszaggatásának nevezi: „a töredelmes és bűnbánó szívet, oh Isten, nem ve-

ted meg”. „És szíveteket szaggassátok meg.” A „combomat vertem” kifejezés, a mell verése, a zsákruhába öltözés, a haj tépése megannyi külső jele a belső szomorúságnak. Ez a nagy bánat azért van:

Jóel 2,13

Jer 31,19

Lk 18,13

Ézs 22,12

Ezsd 9,3

(1) Hogy értékessé tegye Krisztust. Ó, milyen kívánatos a gyötrődő léleknek a Megváltó! Ilyenkor lesz Krisztus igazából Krisztus, a kegyelem pedig igazán kegyelem. Amíg a szív bűntudattal van tele, nem méltó Krisztushoz. Hogy örül a seborvosnak az ember, ha vérző sebei vannak!

(2) Hogy kiirtsa a bűnt. A bűn táplálja a bánatot, a bánat pedig megöli a bűnt. A szent bánat rebarbarához hasonló, mely kiirtja a lélek haragját. Mondják, hogy a szőlővenyige nedve gyógyír a leprára. A vezeklő könnyei bizonyosan jók a bűn leprájára. A könnyek sós vize megöli a lelki ismeret férgét.

(3) Hogy utat nyisson a biztos vigasztalásnak: „Akik könnyhullatással vetnek, vigadozással aratnak majd.” A bűnbánó esős időben vet, de jó időben arat majd. A bűnbánat kifakasztja a bűn tályogát, és utána megkönnyebbül a lélek. Anna, miután sírt, elment, és nem volt szomorú többé. Ha Isten kavarja fel a lelket a bűnért, az olyan, mint mikor az angyal felzavarta a tó vizét, gyógyulást hozva a betegeknek.

Zsolt 126,5

1Sám 1,18

Jn 5,4

Azonban nem minden szomorúság az igazi bűnbánat jele. Igaz és hamis szomorúság között olyan nagy a különbség, mint az édesvízű forrás és a sósvízű tenger között. Az apostol „Isten szerinti” szomorúságról beszél. De milyen ez az Isten szerinti szomorúság?

2Kor 7,9

Hat ismérve van:

1. *Az Isten szerinti szomorúság bensőnkben van.*

Kétféleképpen van a bensőnkben:

Mt 6,16 (1) A szív szomorúsága ez. A képmutatóknak arcukon van a szomorúság: „eltorzítják arcukat”. Komor az arckifejezésük, de bánatuk nem jut mélyebbre, akárcsak a harmat, mely megnedvesíti a leveleket, de a gyökérig nem jut el. Akháb bűnbánata színjáték volt. Ruháit megszagatta ugyan, de a szívet nem. Az Isten szerinti bánat mélyen van, olyan, mint az ér, mely befelé vérzik. A szív is vérzik a bűn miatt: „szívökben megkeseredének”. A szívnek fontos szerepe van a bűn elkövetésében, ezért a bűnbánatban is fontos szerepe kell hogy legyen.

1Kir 21,27 (2) A szív bűneiért, a bűn megfogadásáért, első csfrájáért való szomorúság. Pál bánkódik a tagjaiban lévő törvény miatt. Az igazi bűnbánó megsiratja a büszkeség, az érzéki vágy felgerjedését is. Bánkódik a „harag gyökeréért”, akkor is, ha nem lesz tett belőle. A gonosz ember csak a botrányos bűneiért bánkódik, az igaz megtérő a szív bűneit is megsiratja.

Róm 7,23 2. *Az Isten szerinti szomorúság őszinte.* A bajt sajnálja, amit okozott, és nem a büntetéstől retteg. Isten törvényét szegte meg, az Ő szeretete ellen vétett. Ez fakasztja könnyekre a lelket. Az ember lehet szomorú anélkül, hogy a bűneit bánná, ahogy a tolvaj is bánkódik, amikor elkapják, nem azért, mert lopott, hanem mert meg kell fizetnie a büntetést. A képmutató csak bűne keserű következményét fájlalja. Olvastam egy kútról, mely csak szomjhalál előtt ad vizet. Ugyan-

így a képmutatók szeméből sem hullnak soha könnyek, csak ha Isten ítélete közeledik. A fáraót inkább nyomasztották a békák és a vérfolyam, mint a bűnei. Az Isten szerinti szomorúság azonban legfőképpen az Isten elleni törvényszegés miatt van, olyannyira, hogy ha nem lenne lelkiismeretünk, hogy furdaljon, ha nem lenne ördög, aki vádoljon, ha nem lenne pokol, hogy bűnhődjünk, akkor is gyötrődne az igaz lélek, mert Isten ellen vétett. „Az én vétkem szüntelen előttem forog”; nem azt mondja Dávid, hogy „a fenyegető kard szüntelen előttem forog”, hanem azt, hogy „a vétkem”. Hogyan bánthattam meg egy ilyen kegyelmes Istent, hogyan szomoríthattam meg a vigasztalómat! Ez töri össze a szívemet!

Zsolt 51,5

Az Isten szerinti szomorúság azért őszinte, mert amikor egy keresztyén már tudja, hogy a pokol nem fenyegeti, hogy nem kárhozik el, akkor is bánkódik, ha vétkezett az ingyen kegyelem ellen, mely feloldozta őt.

3. *Az Isten szerinti szomorúság hűséges.* Összekapcsolódik a hittel: „A gyermek atyja pedig azonnal kiáltván, könnyhullatással monda: Hisszek Uram.” Olyan bűnbánat ez, mely összefonódik a hittel, ahogy az eső felhőin megjelenik a ragyogó szivárvány.

Mk 9,24

A lelki bánat megfojtaná a szívet, ha a hit emelőcsigája nem mentené ki belőle. Ahogy bűneink mindig előttünk vannak, Isten ígérete is mindig előttünk kell hogy legyen. Ha nagyon éget a fájdalom, nézzünk fel Krisztusra, a rézkígyóra. Vannak emberek, akik annyira beleme-

rültek a világi keserűségbe, hogy szemükkel már nem is látnak ki belőle. Nem jó az a sírás, mely megvakítja a hit szemeit. Ha egy lélekben nem dereng a hit, bánata nem az alázaté, hanem a kétségbeesésé.

Zak 12,11

4. *Az Isten szerinti szomorúság nagy szomorúság.* „Azon a napon nagy siralom lesz Jeruzsálemben, amilyen volt a hadadrimmoni siralom.” Két nap nyugodott le azon a napon, mikor Jósias meghalt, és nagy siratással temették el. Ilyen hőfokra kell felhevülnie a bűnért való szomorúságnak is. *Pectore ab imo suspiria.*²

1. *Kérdés:* Minden embernek ugyanakkora-e a bánata?

Válasz: Nem, a bánat *recipere magis & minus* (nagyobb vagy kisebb [fájdalmat] okoz). Újjászületéskor mindenki szenved, de vannak, akiknek élesebbek a fájdalmaik.

(1) Néhányan természetük szerint keményebbek, életvidámabbak; nem könnyen jutnak el odáig, hogy meghajoljanak. Ezeknek jobban meg kell alázkodniuk, ahogy a bütykös fagerendába is hosszabb éket kell beverni.

(2) Néhányan sokkal súlyosabb bűnözők voltak, ezért bánatuk is a bűnhöz fogható kell hogy legyen. Van olyan beteg, akinek a fájdalmát tűvel is lehet enyhíteni, van azonban olyan is, akinek sebészkes kell. A megrögzött bűnözőket jobban összezúzza a törvény kalapácsa.

(3) Vannak emberek, akiket Isten nem mindennapi szolgálatra választott ki: arra hívta el őket, hogy különleges eszközei legyenek. Ezek

² Sójajok a szív mélyéről.

az emberek az alázatnak sokkal keményebb iskoláját járják. Jobban kifaragja azokat, akiket az egyház oszlopául rendelt. Pál, az apostolok fejedelme, akit Isten arra rendelt el, hogy felségjelét hordozza a pogányok és királyok előtt, sokkal mélyebben meg kellett hogy sebezze a szívét a bűnbánattal.

2. *Kérdés:* Mekkora legyen a bűn feletti szomorúság?

Válasz: Olyan nagy kell hogy legyen, mint bármelyik evilági veszteség felett. *Turgescunt lumina fletu.*³ „Reám tekintenek, akit átszegeztek, és siratják őt, amint siratják az egyetlen fiút.” A bűn feletti szomorúság meg is kell hogy haladjon a világi szomorúságot. Inkább kell hogy keseregjünk azon, hogy megbántottuk Istent, minthogy elvesztettünk egy kedves rokont. „És föl hív az Úr, a seregek Ura azon a napon sírásra és gyászolásra, timagatok megkopasztására és gyászruha-öltésre”: ez a gyász a bűn miatt van. Ugyanakkor azonban azt látjuk, hogy a halottak temetésekor Isten megtiltja a könnyeket és a fej megkopasztását, jelezve ezzel, hogy a bűn feletti szomorúság fölülmúlja a sírnál érzett szomorúságot – hiszen a halott temetésén barát megy el, ha azonban vétkezünk, Isten az, aki magunkra hagy.

A bűn feletti szomorúságnak olyan nagynek kell lennie, hogy elnyeljen minden más szomorúságot, mint amikor a kő és a vér fájdalma találkozik, és a kő fájdalma elnyeli a vér fájdalmát.

Amilyen édes volt elkövetni, ugyanannyi keserűséggel kell megsiratni a bűnt. Dávid bizonyára

³ A szemek könnyben úsznak.

Zak 12,10

Ézs 22,12

Jer 22,10;
16,6

nagyobb keserőséggel bánta bűnét, mint amennyi élvezetet talált a Bethsabéval való vétkében.

A bűn fölötti szomorúság olyan nagy, hogy képessé tesz elhagyni azokat a bűnöket is, melyek a legnagyobb hasznot vagy élvezetet jelentették. Testünk megerősödik, miután megtisztult betegségéből. Egy keresztyén akkor érkezik el a bűnbánat megfelelő mértékére, amikor megtisztult már a bűn szeretetéből.

5. *Az Isten szerinti szomorúság esetenként kárpótlással jár.* Ha valaki csalárdul kárt okozott mások vagyonában, kárpótolnia kell őket. Világos törvény van erre: „Fizesse meg a kárt, amit okozott, teljes értékében, azután toldja ahhoz annak ötödrészét, és adja annak, akinek kárt tett.” Zákheus is így tette jóvá a vétkét: „ha valakitől valamit patvarkodással elvettem, négy annyit adok helyébe”. Amikor Szulimán, a nagy török halálos ágyán feküdt és Pyrrhus sürgette, hogy fordítsa valamilyen jótékony célra a perzsa kereskedőktől jogtalanul elvett vagyont, azt parancsolta, hogy küldjék vissza mindenestül a jogos tulajdonosoknak. Nem kötelez-e többre egy keresztyént krédója, mint a törököt a Korán? Rossz jel, ha egy ember Istennek ajánlja lelkét a halálos ágyán, csalárdsággal szerzett javait azonban a barátainak. Nehezen tudom elképzelni, hogy Isten elfogadja ennek az embernek a lelkét. Augustinus mondja, hogy „kárpótlás nélkül nincs megbocsátás”. Az öreg Latimer pedig ezt mondogatta: „Ha nem adod vissza, amit csalással szereztél, kinyögöd majd a pokolban.”

1. *Kérdés:* Tegyük fel, hogy egy ember elvette

valakinek a vagyonát, és az utóbbi meghal. Mit tegyen ekkor a bűnös?

Válasz: Adja oda a jogtalanul szerzett javakat a halott ember örököseinek, utódainak. Ha senki nem él már közülük, adja vissza Istennek, azaz tegye Isten kincstárába a csalárd nyereséget úgy, hogy segít a szegényen.

2. *Kérdés:* Mi történik, ha az hal meg, aki csalt?

Válasz: Ebben az esetben örökösei kell hogy jóvátegyék a vétkét. Jegyezzétek meg, amit mondok: ha bárki is örököl ettől az embertől, és tudja, hogy az éltében becsapott másokat, majd sírba vitte a bűnét, becsületbeli kötelessége megtéríteni a kárt, másként Isten átkát vonja magára és a családjára.

3. *Kérdés:* Ha egy ember megrövidít egy másikat, és nem áll módjában visszafizetni, mit tegyen?

Válasz: Alázza meg magát mélyen Isten előtt, megígérve a becsapott félnek, hogy mindent visszafizet, ha Isten megsegíti, és a Mindenható elfogadja a szándékát a tett helyett.

6. *Az Isten szerinti szomorúság nem múlik el.* Nem a felindulásban ejtett néhány könny okozza a változást. Vannak, akik zokognak az istentiszteleten, de olyan ez, mint az áprilisi zápor, gyorsan elmúlik, vagy mint a vérér, melyet felnyitnak, majd elzárnak megint. Az igazi fájdalom megmarad. Keresztyének, lelketek betegségére krónikus és gyakran rátok tör; bárcsak szüntelen orvosolnátok magatokat a bűnbánattal. Ez az a szomorúság, mely „Isten szerint” van.

Alkalmazás: Milyen messze vannak a bűnbá-

nattól azok, akik soha nem éreztek semmit ebből az Isten szerinti szomorúságból! Ilyenek például:

(1) A pápisták, akik éppen a megbánás lényegét hagyják el: a bűnbánat gyakorlata náluk böjtölés, vezeklés, zarándoklat, melyben semmiféle lelki szomorúság nincs. Sanyargatják a testüket, de a szívüket nem szaggatják meg. Mi ez, ha nem üres váza a bűnbánatnak?

(2) A testies protestánsok, akik számára idegen az Isten szerinti szomorúság. Nem tudják elviselni a gyötrő gondolatokat, és nincs ínyükre, hogy bánkódjanak a bűnért. Paracelsus beszélt egyfajta örjöngésről, melynek hatása alatt némelyek táncolva halnak meg. Ugyanígy a bűnösök is vidáman töltik napjaikat; elűzik a szomorúságot, és táncolásban mennek a kárhozatra. Vannak, akik sok évig éltek, de egyetlen könnyet sem hullattak Isten tömlőjébe, nem is tudják, milyen az összetört szív. Ha elveszítik vagyonukat, sírnak és tördelik a kezüket, hogy tönkrementek, lelkük azonban nem szenved a bűn miatt.

Zsolt 56,9

A bánatnak két arca van: egyik a tudatos bánat, mely a lélek cselekedete, ahogy kiirtja a bűnt, és inkább vállal bármilyen szenvedést, mint hogy újra beengedje; a másik érzelmi bánat, mely sok-sok könnyben mutatkozik meg. Az előbbi Isten minden gyermekénél megvan, a második azonban, mely a szemekből tör elő, nincs meg mindenkinél. Dicséretes azonban, ha síró bűnbánót látunk. Krisztus boldognak mondja a sírókat; rendjén van az, ha bűnünk sírásra indít bennünket. Általában a nagyon jó dolgok elvesztését siratjuk meg; a bűn által Isten jóked-

vét veszítettük el. Ha Míka sírt, amikor elvesztette hamis isteneit, ezt mondva: „Isteneimet vettétek el..., hát mim van még egyebem?”, jól tesszük, ha mi is sírunk a bűneink felett, melyek az igaz Istentől fosztanak meg.

Bír 18,24

Néhányan feltehetik a kérdést, vajon bűnbánatunk és szomorúságunk mindig egyforma-e? Bár a megbánást folyton ébren kell tartanunk lelkünkben, két kiemelkedő alkalom van életünkben, amikor különleges módon meg kell újulnia a bűnbánatnak:

(1) Az úrvacsora előtt. Ezt a szellemi húsvétot keserű füvekkel kell ünnepelni. Szemeinket friss könnyek kell hogy eláasszák: hadd törjön elő a szomorúság folyama. A bűnbánat szent állapot. Az összetört szív és Krisztus megtört teste jól összeillenek. Minél nagyobb keserűséget érzünk a bűnben, annál édesebb lesz Krisztus teste. Jákób megtalálta Istent, amikor sírt: „Nevezé azért Jákób annak a helynek nevét Pénielnek: mert látám az Istent színről színre.” Sírva kell megtenni Krisztushoz az utat, hogy áldozatában enyhülést találjunk. Az alázatos bűnbánónak azt mondja majd a Megváltó, amit Tamásnak mondott: „hozd ide a te kezedet, és bocsássad az én oldalamba”, hadd gyógyítsanak meg téged ezek a vérző sebek.

1Móz 32,30

Jn 20,27

(2) A bűnbánat másik különleges alkalma a halál órája. Ennek is esős évszaknak kell lennie. Utolsó jócselekedetünk lehet ez a mennyek országáért – könnyeink legjobb borát kell megtartanunk erre az időre. Meg kell bánnunk, hogy olyan sokat vétkeztünk, és olyan keveset sírtunk; hogy Istennél

Jób 14,17 gonoszságunk „csomója” annyira tele van, könnyeink tömlője azonban üres. Ekkor kell megbánunk azt is, hogy nem bántottunk hamarabb, hogy szívünk erődje olyan sokáig szembeszegült Istennel, mielőtt a bűnbánat bevehette volna. Most kell megvallanunk, hogy Krisztust nem szerettük jobban, hogy nem tanultunk el több erényt tőle, és nem szereztünk neki még több dicsőséget. Hadd legyen halálos ágyunkon az a bánatunk, hogy életünknek annyi hiányossága és szegényfoltja volt, kötelességeinket annyira bepiszkította a bűn, engedelmisségünk olyan tökéletlen volt, és olyan sántikálva jártunk Isten útján. Amikor a lélek elhagyja a testet, könnyek árján kell a mennybe érkeznie.

3. A BŰN MEGVALLÁSA

A bánat olyan heves szenvedély, hogy ki kell törnie valahol. A szemekből könnyek törnek elő, a nyelvből pedig vallomás: „És elválnak az Izrael magvából valók minden idegenektől, és előállván, vallást tőnek az ő bűneikről.” „Elmegyek, visszatérek helyemre, míg nem megismerik, hogy vétkeztek.” Az anya metaforája ez, aki megharagszik, elhagyja gyermekét, és elrejtí arcát, amíg a gyermek be nem ismeri vétkét, és bocsánatot nem kér. Nazianzoszi Gergely mondja a vallásról, hogy „gyógyír a sebzett lélekre”.

A bűnvalló magát vádolja: „Ímé én vétkeztem.” Emberek között ez egészen másképp van: egy ember sem vádolja önmagát, inkább vádolóját kívánja látni. Mikor azonban Isten elé jövünk, magunkat kell hogy vádoljuk: *me me adsum qui*

*feci in me convertite ferrum.*⁴ Az igazság az, hogy ha magunkat vádoljuk, elejét vehetjük annak, hogy a Sátán vádoljon minket. Ha vádoljuk magunkat büszkeséggel, hűtlenséggel, haraggal, hogy mikor a Sátán, a „felebarát vádolója” számlánkra írná mindezeket, Isten így utasíthassa majd: „Munkád hiábavaló, Sátán – már megvádolták magukat. Vádjaid túl későn érkeztek.” Az alázatos bűnös többet tesz annál, hogy vádolja magát; a vádlottak padjára ülve kimondja maga fölött az ítéletet. Megvallja, hogy rászolgált Isten elkövetkező haragjára. Hallgassátok, mit mond Pál apostol: „Mert ha mi ítélnök magunkat, nem ítéltetnének el.”

1Kor 11,31

De nem vallották-e meg bűnüket olyan gonosz emberek is, mint Júdás és Saul? Megvallották ugyan, de vallomásuk nem volt őszinte. A következő nyolc feltétel szükséges ahhoz, hogy egy bűnvallás igaz és őszinte legyen:

1. *A bűnvallás önkéntes.* Szabadon kell feltörnie, mint a forrás vize. A gonosz kényszerből vall, mint aki kínpadon van. Amikor Isten haragjának szikrája elér a lelkiismeretéig, vagy halálfélelme van, bűnvallásba menekül. Bálám csak akkor tudta mondani, hogy „vétkeztem”, mikor az angyal csupasz kardját látta. Az igaz vallomás azonban szabadon fakad az ajkáról, mint mirha a fákról, vagy lépből a méz. „Vétkeztem az ég ellen és teellened”: a tékozló fiú így vádolta magát, mielőtt még atyja vádolhatta volna.

4Méz 22,34

Lk 15,18

2. *A bűnvallás büntudattal jár.* A szívnek mély-

⁴ [Ó, Uram,] én, éppen én, aki azzá tettem magam, aki vagyok, megbánom szívem keménységét.

ségesen bánkódnia kell. A természeti ember vallomása úgy szalad végig benne, mint vezetékben a víz. A legkevésbé sem érinti meg. Az igaz megbánás azonban szívfájdító nyomokat hagy az emberben. Dávid lelkét „súlyos teherként, ereje felett” borította el bűne megvallása. Egy dolog megvallani a bűnt, más dolog érezni is azt.

Zsolt 38,4

3. *A bűnvallás őszinte.* Szívünket kell beleadnunk a vallomásba. A képmutató megvallja bűnét, de továbbra is szereti azt, akárcsak a tolvaj, aki beismeri ugyan az ellopott javakat, de lopni továbbra is nagyon szeret. Milyen sokan vallják meg ajkaikkal a büszkeséget és a mohóságot, ám nyelvük alatt mint mézet ízlelgetik. Augustinus mondja, hogy megtérése előtt ahányszor megvallotta bűnét, és erőt kért ellenállni, szíve azt suttogta belül: „Ne még, Uram.” Félt túl hamar elhagyni a bűnét. Egy igaz keresztyén sokkal becsületesebb. A szíve is azt mondja, amit a nyelve. Megbizonyosodott a bűnről, amit megvall, és utálja azt, amiről megbizonyosodott.

4. *Az igaz bűnvallásban az ember megnevezi bűnét.* A gonosz ember azt ismeri el, hogy általában véve bűnös. Vallomása nagyon hasonlít a Nabukodonozor állapotához: „Álmodt láttam, és nyugtalan a lelkem megtudni az álmot”, de nem tudja megmondani, mi volt az álom. Ugyanígy a gonosz ember is azt mondja: „Vétkeztem, Uram”, de nem tudja, mi a bűne, vagy legalábbis nem emlékszik; az őszinte megtérő azonban saját bűneit ismeri be. Ahogy a sebesült ember, ha orvoshoz megy, minden sebet megmutatja – itt felhasadt a fejem, amott meg a karomat ütöttem meg –, a bánkódó

Dán 2,3

bűnös mindenféle lelki betegségét bevallja. Izrael is konkrét vádat hozott fel maga ellen: „szolgáltunk a Baálokknak”. A próféta konkrétan megjelenti a bűnt, mely átkot hozott a népre: „És nem hallgatánk a te szolgálóidra, a prófétákra, akik a te nevedben szóltak.” Szívünknek kitartó vizsgálattal rálelhetünk a konkrét bűnre, amit dédelgetünk. Könnyeiddel mutass rá arra a bűnre!

Bír 10,10

Dán 9,6

5. *Az igaz bűnbánó a bűn forrását is megkeresi.* A bűnbánó beismeri romlott természetét. Bűnös természetünk nem csupán a jótól lett megfosztva, hanem megfertőzte a gonosz. Olyan ez, mint rozsdá a vasnak, vagy folt a ruhán. Dávid így ismeri be, hogy bűne veleszületett: „Ímé én vétekben fogantattam, és bűnben melengetett engem az anyám.” Lehet, hogy készek vagyunk első vétkeinket a Sátán kísértéseinek tulajdonítani, bűnös természetünk azonban egészen a miénk, nem foghatjuk a Sátánra. „Méreg- és ürömmű gyökér” van bennünk. Természetünk végtelen szakadék, minden gonosz gerjesztője; innen ered az összes botrány, mely elárasztja a világot. Természetünk romlottsága mérgezi meg a szent dolgokat; ez hozza ránk Isten ítéletét, ez fojtja el irgalmunkat már a születésnél. Ó, bár csak megvallanátok a bűn forrását is!

Zsolt 51,7

5Móz 29,18

6. *A bűnt összes súlyosbító körülményével együtt kell megvallani.* Azok a bűnök, melyeket az evangélium ismeretében követünk el, kitörölhetetlenek, mint a bíborfesték. Valljátok meg az ismeret, a kegyelem, a jajszó, a tapasztalat és az ítélet ellenében elkövetett bűneiteket. „Mikor az Isten haragja felgerjede ellenök, és főbbjeik közül so-

Zsolt 78,31,32 kakat megöle, és Izraelnek ifjait levágá. Mindamellet is újra vétkezének." Mindezek halálosan súlyos körülmények, melyek növelik bűneinket.

Neh 9,33 7. *A bűnvallásban magunkat kell vádolnunk, felmentve Istent.* Legyen bár Isten zord gondviselőnk, aki kihúzza véres kardját, mégis fel kell mentenünk Őt, elismerve, hogy nem tett kárt bennünk. Nehémiás bűnvallomásában Isten igazságát védelmezi: „Hiszen te igaz vagy mindenekben, valamelyek reánk jövének.” Mauritiusz császár, mikor Phocas a szeme láttára gyilkolta meg a császárnét, ezt kiáltotta: „Igaz vagy Uram, minden utadban!”

Ézs 1,16 2Móz 9,27 2Móz 9,34 8. *Olyan elhatározással kell megvallanunk a bűnt, hogy nem követjük el többet.* Néhányan a bűn megvallása után ismét a bűn elkövetésébe menekülnek; olyan ez, mint mikor a perzsák az év egy napján megölik a kígyókat, a többin meg eltűrik, hogy itt is, ott is kússzanak. Így sokan csak látszólag ölik meg vallomásukban a bűneiket, aztán meg hagyják őket ugyanolyan gyorsan növekedni, mint annak előtte. „Szűnjetek meg gonosz cselekedni.” Fölösleges megvallani, hogy: „Olyan dolgokat tettünk, amit nem kellett volna”, majd folytatni ugyanazt. A fáraó megvallotta, hogy vétkezett, de amikor a vihar elült, megint visszaesett bűnébe: „ismét vétkezék és megkeményíté szívét”. Órigenész a lélek okadásának mondja a bűnvallást, mely által a lelkiismeret megkönnyebbül terhétől, ami addig nyomta. Miután vallomásunkban kiokádtuk a bűnt, nem térhetünk többé vissza a hányadékhöz. Melyik király bocsátana meg annak az em-

bernek, aki miután bevallotta árulását, újból hit-szegővé válik?

Látjuk tehát, melyek a bűnbánat feltételei.

1. *Alkalmazás:* A bűnvallás szükséges járuléka-e a bűnbánatnak?

Következzék most egy vádirat, mely négy különböző magatartást ítél meg:

(1) Megfeddi azokat, akik rejtegetik bűneiket, ahogyan Rákhel is elrejtette a nyeregbe apja bálványait. Sokan inkább takargatják bűneiket, mint hogy kiirtanák. Úgy kezelik a bűnt, mint festményeiket: függönyt húznak elébe, vagy ahogy némelyek törvénytelen gyerekükkel bánnak: megfojtják őket. Ha nem is mozdul az ember nyelve, hogy megvallja, Isten szeme látja, és leleplezi árulását: „Megfeddelek téged, és elédbe sorozom azokat.” A gonoszságok, melyeket az emberek szívükbe rejtettek, egy nap majd gyémántbetűkkel lesznek a homlokukra írva. Akik nem Dávidhoz hasonlóan vallják meg bűneiket úgy, hogy bocsánatot nyerhessenek, úgy kell hogy megvallják majd, mint Ákán, hogy végül megkövezésben legyen részük. Veszélyes dolog megfogadni az ördög tanácsát: „Aki elfedezi az ő vétkeit, nem lesz jó dolga.”

1Móz 31,34

Zsolt 50,21

Péld 28,13

(2) Megfeddi azokat, akik megvallják ugyan a bűneiket, de mindennek csak a felét. Nem vallanak meg mindent; beismerik a filléres bűnt, de elhallgatják a nagyot. Megvallják a hiábavaló gondolatokat, az emlékezet gyengeségét, de elhallgatják azokat, melyekben leginkább bűnök, például a hirtelen haragot, a zsarolást, a tisztátalanságot. Akárcsak Plutarkhosz egyik hőse,